

**PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN
LAUSUNTO 25/2008 vp**

**Hallituksen esitys Kaupthing Bankin Suomen
sivuliikkeeseen tehtyjen talletusten maksuun
liittyvästä valtioneuvoston päätöksestä**

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 22 päivänä lokakuuta 2008 lähettäessään hallituksen esityksen Kaupthing Bankin Suomen sivuliikkeeseen tehtyjen talletusten maksuun liittyvästä valtioneuvoston päätöksestä (HE 182/2008 vp) valmistelevalle valtioneuvostolle, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto valtiovarainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöjohtaja Pekka Laajanen, valtiovarainministeriö
- professori Mikael Hidén
- professori Olli Mäenpää
- professori Kaarlo Tuori.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta antaisi perustuslain 82 §:n 2 momentissa tarkoitetun suostumuksensa siihen, että valtioneuvosto tai sen määräämillä ehdoilla valtiovarainministeriö voisi antaa vastavakuuksia vaatimatta valtioneuvoston Kaupthing Bank hf:n Suomen sivuliikkeeseen tehtyihin talletuksiin liittyvien järjestelyjen vakuudeksi. Kolme suomalaista liikepankia ovat päässeet ratkaisuun, jolla Nordea Pankki Suomi Oyj:n, OP-Pohjola-ryhmän ja Sampo Pankki Oyj:n perustaman ja rahoittaman erillisyhtiön välityksellä turvataan noin 10 000 tallettajan yhteismäärältään noin 115 miljoonan euron määräisten talletusten maksaminen. Kysy-

myksessä on yksityisen sektorin markkinaehtoinen ratkaisu, jossa edellä mainitut pankit kantavat järjestelyyn liittyvän kaupallisen riskin ja luottoriskin. Ratkaisu ei muuta Suomessa voimassa olevia talletussuojaperiaatteita. Vaikka järjestely on islantilaisviranomaisten hyväksymä, saattaa talletusten maksamiseen liittyä Islannissa jälkepäin vireille tulevia takaisinsaantikanteita tai niihin verrattavia muita oikeudellisia riskejä, joilta suojautumiseksi valtioneuvoston on tarpeellinen.

Esitykseen ei sisälly käsittelyjärjestysperusteluja.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Esityksen perusteluissa todetaan, että Islannin valtio on ottanut Kaupthing Bank hf:n haltuunsa ja että pankin Suomen sivuliikkeen toiminta on Rahoitustarkastuksen päätöksellä keskeytetty. Sivuliikkeessä on talletuksia noin 115 miljoonaa euroa ja talletusasiakkaita noin 10 000. Talletusten maksamiseksi on tehty ratkaisu, jossa kolme Suomessa toimivaa liikepankkia ottaa taloudellisen vastuun Kaupthing hf:n Suomessa olevan talletuskannan maksamisesta. Tätä varten perustetaan erillinen yhtiö, joka saa panttina tai kaupalla Kaupthing hf:n lainasaamisista ja muita varoja. Tarkoituksena on, että tallettajien varat suoritetaan takaisin kokonaisuudessaan.

Suomen voimassa olevan lainsäädännön mukaan talletuspankkien tallettajien turvaaminen on järjestetty luottolaitostoiminnasta annetun lain (121/2007) 7 luvussa säännellyn talletussuojarahaston kautta. Lain 105 §:n mukaan talletussuojarahaston varoista korvataan tallettajan samassa talletuspankissa olevat saamiset enintään 25 000 euron määrään asti. Eduskunnalle äskettäin annetun hallituksen esityksen (HE 158/2008 vp) mukaan tämä enimmäismäärä korotettaisiin 50 000 euroon.

Korvausten enimmäismäärissä olevien erojen vuoksi valtioon myöntämismäärä on aihetta tarkastella perustuslain 6 §:n 1 momentin yleisen yhdenvertaisuussäännöksen kannalta. Tältä osin on jo lähtökohtaisesti syytä todeta, että vaikka niin Kaupthing-pankkia kuin edellä mainittua talletussuojaa koskevien järjestelyjen päämäärä on sinänsä sama, niiden perusteet poikkeavat olennaisella tavalla toisistaan. Talletussuojassa on kyse lakisääteisestä järjestelystä, kun taas Kaupthing-pankin tallettajien aseman turvaaminen pohjautuu kolmen liikepankin keskinäiseen yksityisoikeudelliseen järjestelyyn. Annettava valtioon myöntämismäärä on hallituksen esityksen perustelujen mukaan tarkoitettu ensisijaisesti kattamaan sellaiset takaisinsaantivaatimukset tai muut vaateet, jotka tuomioistuimissa menestyessään voisivat aiheuttaa taloudellisia seurauksia kolmelle järjestelyyn osallistuvalla lii-

kepankille tai niiden järjestelyä varten perustamalle erillisyyhtiölle, mutta myös tallettajille. Valtiontakuu ehdotetaan myönnettäväksi tilanteessa, jossa vaara Kaupthing-pankin Suomen sivuliikkeeseen talletuksia tehneiden varojen menettämisestä ilman nyt ehdotettua järjestelyä olisi todellinen. Talletussuojaa puolestaan voidaan luonnehtia talletuspankkitoimintaan liittyväksi viimekätiseksi turvajärjestelyksi. Valtionneuvoston käsityksen mukaan talletussuoja ei ole kuitenkaan vallitsevissa olosuhteissa toteutuvissa. Tämän vuoksi talletussuojan ja Kaupthing-järjestelyn enimmäiskorvausten erot eivät perustuslakivaliokunnan näkemyksen mukaan muodostu valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallisiksi. Valiokunta huomauttaa myös, että valtioon myöntämisen ensisijaisena tarkoituksena on turvata luottamuksen säilyminen talletustoimintajärjestelmään yleensä. Tällainen rahoitusmarkkinoiden vakauden kannalta olennainen päämäärä muodostaa samalla erittäin painavan yhteiskunnallisen perusteen ehdotetulle toimelle.

Edellä mainituista syistä perustuslakivaliokunta katsoo, että ehdotetulle valtioon myöntämiselle ei ole valtiosääntöistä estettä. Samalla valiokunta kiinnittää kuitenkin valtiovarainvaliokunnan huomiota siihen, että esityksen ponnien mukaan valtioon myöntäminen koskisi myös Kaupthing Bank hf:n Suomen sivuliikkeen tallettajille aiheutuvaa vahinkoa. Tällainen yksittäisiin henkilöihin ulottuvan valtioon antaminen vaikuttaa poikkeukselliselta järjestelyltä. Perustuslakivaliokunta pitää lisäksi tarpeellisena, että valtiovarainvaliokunta selvittää, minkä laatuiset tappiot ja kustannukset lopulta voidaan lukea valtioon ylärajaa määrittävään 115 miljoonan euron talletusmäärään. Lopuksi perustuslakivaliokunta huomauttaa pitävänsä selvänä, että valtioon myöntäminen tarkoittaa, että valtiontakuuta tarkentavat ehdot voivat olla luonteeltaan vain valtiontakuuta tavanomaisella tavalla täsmentäviä eikä niillä voida muuttaa ehdotetun kokonaisjärjestelyn luonnetta.

Lausunto

Lausuntonaan perustuslakivaliokunta esittää,

että suostumuksen antamiselle esityksessä ehdotetun valtioneuvoston myöntämiseen ei ole valtiosääntöoikeudellisia esteitä.

Helsingissä 24 päivänä lokakuuta 2008

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Kimmo Sasi /kok	Ville Niinistö /vihr
vpj.	Jacob Söderman /sd	Mikaela Nylander /r
jäs.	Tuomo Hänninen /kesk	Tuula Pelttonen /sd
	Ulla Karvo /kok	Veijo Puhjo /vas
	Elsi Katainen /kesk	Tapani Tölli /kesk
	Esko Kiviranta /kesk	Tuulikki Ukkola /kok
	Kari Kärkkäinen /kd	Antti Vuolanne /sd
	Elisabeth Naucclér /r	vjäs. Johannes Koskinen /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Risto Eerola.